

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: Za ŠIBENIK DONAŠANJEM U KUĆU TE ZA AUSTRO-UGARSKU POŠTOM NA MJESEC K 125. ZA TRÖMJESEC K 375 POLUGODIŠNJE I GODIŠNJE RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO K 15 I POŠTARINA. — PLATIVO I UTUŽIVO U ŠIBENIKU.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

JUTARNJI LIST
IZLAZI SRIEDOM, PETKOM I NEDJELJOM

Telefon dr. 81. — Čekovni račun 71.049

UREDNIČTOV I UPRAVA „HRVATSKE RIEČI“ NALAZE SE U „HRVATSKOJ TISKARI“ (Dr. KRSTELJ I DRUGI) — RUKOPISI NE VRAČAJU SE. — NEFRAN-KIRANA SE PISMA NE PR.MAJU.

OGLASI PO CIENIKU.

Za čast naše Dalmacije!

Kada je uprava stranke prava, na svom zasjedanju u Splitu dneva 4 ovnja, stvarala odluku da ima svim mogućim sredstvima onemogućiti za sada i za buduće dosadanje za narod i zemlju ponuđajući, samovoljno i protuzakonito gospodarenje vladajućih stranaka u pokrajini, imala je za Isobom čitav niz najdournijih zloroba, bezkonja i nasilja, počinjenih od autonomnih i državnih oblasti, takovih i u tolikoj mjeri, da su zakon, pravo, pravičnost postali pojmovi Dalmaciji sasna tudi.

Kada najviša autonomna oblast u zemlji, Žemaljski Odbor, držkošu i bezstidnošću još gadnjom negli kod stvorova iz dna života, u svakom svom djelu ide za tim, da u našoj Dalmaciji ustali režim nepoštenja, nasilja, prostitucije; kada stanovita klika stvara da te na najviše naše autonomne oblasti asil ljudi, koji će joj slijeputi i vršiti njene nalone bezdušnošću ili bezsvješćušću, da sve pokrajinske ustanove, upravno-političke, kulturne i gospodarske, pretvore u najgnusnije stranačke agencije; kada i državne oblasti ne smaju snage, da očuvaju prestiž zakona i prava građana; kada su zakon, interes običi i pojedinaca podvrgnuti samovolji i interesima nekolicine prošlih špekulanata — eh, onda ćemo, i kad ne bi predstavljali većinu naroda ove zemlje, reći svim tim samoživcima, doviknut ćemo svim tima izrabljivačima, ma gdje i ma kako visoko bili: Dolje bezstidnic!

Vodje današnje vladajuće većine, dok im ambicije i interesi dozvoliše, borili se negda proti sličnim bezakonjima, koja počinjala na stranci prava staru narodnu stranku u Makarskoj, Visu, i drugdje. Ali su uskoci iz pravštva, dočepav se vlasti, nadkritili u bezkonju, i to u bljučavom bezakonju, stare narodnjake. Ne jedna Makarska, ne jedan Vis, ma bezbroj je tih što leže na duši izdajicama pravašiva. Klačići, Vranković ne bijahu

hajduci, kakvi su sadašnji njihovi nasljednici na Žemaljskom Odboru, niti bijuju vodjeni egoističnim pobudama, kao utvaraško-demokratski špekulant, i u nadzihu za osjećaj pristnosti i ljudstva, koje bi u četiri demokratsko-utvaraški desperatera i Diogenesovom lampom utaman tražili.

Upriješo prstom na postupak Žemaljskog Odbora protiv pravaških občina. Tu Šikanacije, tu opetovanje revizije, tu razpusti bez ikakvih razloga. A dok se je tako oduši i podlo postupalo protiv nas pravaša, u Sinju, Šibeniku, Makarskoj, Ninu i drugdje, utvaraške občine kraj svih zlodjela svoje uprave snivaju san pravednika, sigurne da ih neće smetati oko revizije, ili ako baš revizor pokuca na jedna vrata, da će na druga izići, svjesne svog imuniteta. Takav je imunitet uživala i občina Drniška, gdje je stvar bila doprila doltle, da su revizori moralni zapečatiti občinsku blagajnu, da ju kasnije sam Žemaljski Odbor razpečati i ponudi još usluge Žemaljskog Vjeroskih Zavoda, a da tako kupi glasove za svog predsjednika dr-a Ivčevića. I nije tada dr. Ivčević po misljao, je li takav postupak spojju sa čašcu koju pokriva, i je li dostojan sjedina koje ne bi smjeli trpit? Ni osveta ni mržnje ni korupcije, jer nije im dalek da posvemašnje obraćuna, mnogo težeg i mnogo odsudnijeg no što mu je obračun s nama. Onaj postupak s občinom Drniškom govor, da je ljudima na Žemaljskom Odboru sve jedno, kako se občinama upravlja, ma zlorabilo se, haračilo i kralo, samo da občine služe interesima klike kojoj su oni eksponentom.

Je li onda čudo, da je i Mješovito Povjerenstvo u Zadru proši izvršio samovolje klike, kad u njemu vode glavni rieč članovi takovog Žemaljskog Odbora? Nije li u duhu tih parisa, kad se izdaju odluke poput one o občinskim izborima u Gradcu, koja je od samog Vrhovnog Upravnog

Sudišta ugradljena kao protuzakonita, sramotna i nedostojna onog tiela! Ali lopov prije ili kašnje ulovi se u stupicu, pa tako su i ovi sljepari uhvaćeni u nepoštenom činu u poslu občinskih izbora u Rabu, odkriveni poznatom pismom Ivana Tome Galzigne majstoru intriganstvu bivšem namještčinom podpredsjedniku Tončiću. Ono je pismo pokazalo, kako se uništavaju zakonite i ogromne većine, odkrilo je, kako se namještavaju uzroci uništjenja. Najprostija prevara! A ipak ni Tončić, ni Macchiedo, ni Galzigna ne dodješte na obtuženiku klubu! Ali se zato Tončić sada pere u „Narodnom Listu“ gledi rješidbe o izborima u Gradcu, htijuci ništa manje nego da okrivi Vrhovno Sudište, da je ono nezakonito postupalo proglašujući rješidbu Mješovitog Povjerenstva protuzakonitom. Kao da je Vrhovno Sudište Tončić, koji je za jedan te isti predmet imao koliko slučajeva toliko i raznih tumačenja, već prema tome kako mu bolje konveniralo. No u ovoj stvari nije još pala zadnja, i bit će prilike, da se razčisti, kofko su udjela u ovim bezkonjima imali i predstavnici vladini i tko je bio onaj diabolus rotæ.

Tu su bezkonjana bjelodana, takova i toljke, da se svakom čestiton gradjaninu nameće svetu dužnost izbavit zemlju iz ove kužljive atmosfere, ako neće da se svjet bude poziva na Dalmaciju kao na primjer razvratnosti, nemoralu i bezkarakternosti.

Borba, koju je stranka prava nastavila, nije borba kakvog „klerikalno-pravaškog egoizma“, koja ima samo tu svrhu da izazove razpust sabora, ne bi li mi došli u novim saborskim izborima do većine. Naša borba ima jedinu svrhu, da se zakon i pravu, iznakaženom i potlačenom, pribavi podpuno poštovanje, da prestane samovolja klike i trgovanje obrazom i interesima Dalmacije i hrvatsva. Ovo traži s nama većinu pucanstva Dalmacije, koja je izložena progonima i bezpravljju. A kad govorimo o većini pucanstva, mislimo na one dve petine od ukupno predanih glasova, koje

u izborima za carevinsko veće pale denima, koje on kao ministar carske kuće posjeduje. Za njegova nasljednika imao bi doći Magar Marić Szczeczeni, sadašnji austro-ugarski poklisa u Berlinu. S ovom promjenom u vodjenju vanjske politike stoji će u uzorku spoju i umirovljenje zajedničkog ministra finansija baruna Buriana, da se izbjegne tomu, da u zajedničkom ministarstvu dva Magari budu zastupana.

Obzirom na Bosnu i Hercegovinu ovo bi se ministarstvo imalo povjeriti članu gospodarske kuće Baernreitheru. Osim što je Baernreither pouzdana osoba Njemaca i gospodarske kuće i što pozna vrlo dobre bosanske prilike, o njemu se tvrdi, da je intimiran budućeg vladara Frana Ferdinanda.

Baernreither je proučio takodjer politička i gospodarstvena pitanja Srbije i Mađarske, a u Carigradu, Petrogradu i u Berlinu ima najlepši prijateljski sveza u diplomatskom koru. Iako je Njemač, ipak o njemu imaju češki političari svih stranaka vrlo dobro mnenje. Njemu se takodjer pripisuje ne malena zasluga, da su njemački radikali pristali na vodjenje pregovora za postignuće sporazuma u Češkoj. Za njih se drži, da će u zajedničkom ministarstvu nagovestiti prijateljsku politiku monarhije naprava balkanskim državama; da će kao šef bosanskog odjela u zajedničkom ministarstvu financija posvetiti svu svoju pažnju razvitku Bosne i Hercegovine; da će posjetiti gradju svih u Bosni potrebitih željenica; da će zavojavati sprijed Dalmacije sa Bečom i preko Knina-Metkije i Sarajevo-Budim-Pesjom.

O Baernreitheru se može reći da je kraljevina Bosna postala saslušana, kao da se u njega vidi saslušana, koja di na jugu Monarhije i slijedi mnoga pitanja. Ove liepe glasove o Baernreitheru treba ipak zabilježiti u rezervu. Hoće li on imati dovoljno snage da se opre magjarskim težnjama i zahtjevima? To je pitanje, na koje će dati odgovor njegov rad.

Grof Aehrenthal odlazi. Tako uvjeraju češki delegati i političari za koje se drži da mogu znati za mnoge izakuljene manevre. A zašto odlazi? Ostario je. Bolesan je. Nisu to razlozi njegovog odstupanja. Rat, koji je ovogodbeno nacija većim sferama, dosadio mu je, jer je ostao bezuspješan. Sa Karlovadom odstupom nisu odstupili ljudi, koji su stali, a i danas stoje za njim.

Svi drugi navodi kao n. pr. rovarene proti njemačkom poklisa Tschirskom u Beču; marokansko pitanje; postdamski sastanak itd. samo su zubci na kotaču, kojeg je on vodio uz glavnu borbu, te

ova opustila — i skide kapu s glave — kad ležem, da su mene grisljivi čiri stazali, da ne možeš sobom ganuti, kad razještaj. Nema tu isposta; ljekar bi rezao i rasplaćivo, a Luka ne će tako, već će ovako.

— Kako? — nagnem ja opet vratom k njemu.

— Uzmi koru kruha, na srijedi je prvoći i obamjerenu, da sleše, položi na vrvoljak čira; potrusi u provrčenozeru puščanoga praha, pa k usutome pritaknu lulu, neka se upali i tako ga odmah u zametku slagumaj. Ako ti se potajao i tebe prevario, skupi Luka, da prije sazori, košnjev gubrja i to od njega bjelanac,

stuci soli i češljaj luka, svu to zajedno

pomiješaj i privi na poganu rgiju. U koje

se ti uzjadam, nadas najčešćim mukama, a to on ode, ko ode, po netragu.

— A poganac! Jadna ti mi moja još pokojna majka, kad ga se samo spomen na ovome prstu! — i pri Luku učenjenim palcem na desnoj ruci.

— Četrdeset j dana i za toliko, oče, noći nijesam oka sažeо i začepio, spavate li vi sad tute, već oko kuće vij i zavijaj;

— Pa sveisto ti je, vidim ja, učenjen. Kako to?

— Ajde, budalo, k ljekaru! — putio

ovaj i onaj u komšiluku. — Ajde ti, mudri moj Salamane — ja cu njuem — ako su ti došće kosti u životu, a meni su moje drage! — I ovako će ja njega izlijeti, a ne dam, da mi po njemu ljekar vrti kosti i vadi, pa ih putu propisuje, ko da su, osim krsta, pačeće.

— Već ja, plači danas, zgrči se sutra, dok mi najstraj ne dokazali, da se i kum Žabac s istom bocom rvo, dok joj i ne dorvo, pa ja k njemu.

— I ne govorim ja njemu, već se kum i sam došćea mojoj težkoj pokori, pa brže bolje uhvati kokoš. Mislim ja, da će on to klati, da staro kumstvo i prijateljstvo novom sofom opoštenu, pa se stado odapirati, kad, otkada pričelo u prstu cijepati, nijesam se ja ni slana ni slava okusio. Nedam ja, ali koja korist, kad hoće kum i sputa ti on razmota prst i živa ga kokoš straga zatisnu, te dži i drž, dok najstraj kokoš ne crknu, a bila je debela ko top. Sad istegnu prst, a ja, puče moj, čujem, da mi nešto u krstaku puče i očutim laštinu, ko da sam se ovo drugi put rodio.

— Drugačije je to amo kod nas, gdje su svakog zlogodinu otvorenri vršaji,

pa ja i groznica po meni vrla — sjemejo se umelo! — dok je ja ne raskovao u sve četri noge.

— Je me, Luka, ne lažeš, tresa; ne odnemogušte nojzi ni „špiriti“ ni ti tvoji lojni omršaji, da me, na mahove, prevari, pa se ti kazui, a ja cu pomijiti i tuviti, kako se dočepa njezinih haruhinog i raskova.

— Uzmi, brate — hrabrenje će sad Luka, kad ga pomilovo i izdiže seiza stola — i razbi jaje od crne kokoši, u

ovaj i onaj o razmuti i to izjutra i na štesre žmukni. Sad, kad napipa diaku na svome danu, onda ćeš ocijuti i nju po svome životu, da ti kosti krši.

— Kome se grsti na frisko jaje, nek velikoj nedjeli u crkvi prikupi svakovrsna lišča i cvijeća, kojim kite grob Gospodinov; to osuši i na zgodno mjesto zatisni. Netom te počnu njezini mravi uz ljeti listi, svari u bakrići onog mogućeg šušnja; neki uvarini sagin na polak, svećera to iznesi na bedrinu, a sutradan, tu, popi. Savije li te ko sutra opet, a ti iznovice isto ponovi i zasebice, jedan dan da drugim, dok joj vratom ne zatrene.

— Nu ti kajš tvoj, Luka, mogućsta li tvoga velikoga!

— A pa što je ovo! — ponosito izvi on glamov uzbordo. — Da vam se ja, oče, nastavim snovati i jednu drugoj prisumišćivati i do sutra bi se zateglo sijelo i prelo, dok vam svaku pobojrim, kojih se bolesti možeš ispriprostiti, ko da za nje nigda ni čuo nijes — ali uz bolnika nje ljudima do toga.

(Svršit će sg.)

Bolestni na plućima, na grlu,

- na zaduhi -

Tko hoće da se rieši plućnih bolesti ili gribojole, pa i u težem stupnju, tko hoće da ozdravi od zaduhe, ma kako ona bila stara ili činili se neizječivom, neka se obrati na **A. Wolffsky** Berlin N. 37, Weissenburgerstrasse 79. Mnogobrojne zahvale daju jamstvo za uspjeh njegovog liečenja. — Knjižice badava.

Marko Markovina SPLIT

Telefon 93.

Skladište i Zastupstvo

Peći i šparherda,
- Eternita -
Cijevi, dimnjaka i pločica
: keramike :
Stakala prostih i ornamentalnih
Papendeka tankog i debelog
Zahoda porculane i t. d.

„Djački Dom“ u Zadru KONVIKT

Prima učenike srednjih škola na stan i obskrbu (vrlo dobra hrana, stan udoban, pranje, čišćenje, krpljenje, nadzor, poduka u svim predmetima itd.) uz mjeseci honorar K 70.

Ujedno primaju se učenici pučkih škola u **pripravni tečaj** za srednje škole (gimnaziju, realku itd.). Za uslove обратiti se ravnateljstvu.

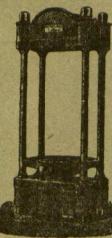
Pravila šalju se bezplatno.

Ravnateljstvo.

ULJARSKE STROJEVE KAO I PODPUNE
UREDJAJOVE U SVAKOJ IZRADI, NAJFNI
NA IZVJEŠĆA, VINSKE PREŠE, SVE
VRSTI MOTORA, MLINOVIA I GOSPO
::: DARSKIH STROJEVA :::

RAZAŠILJE

EMANUEL I OSKAR KRAUS

TRST, VIA S. NICOLO Br. 2.

BRZOJAVI: CARAUS, TRST — TELEFON Br. 2066.

Posjecivanja po našim inžinirima, proračuni i nacrți badava.

Krondorferova
alkalička naravna.
kiselica.

Dobiva se u drogariji
V. Vučića
Sibenik

Društvo „Papir Abadie“

Pošto se u posljednje vreme ponovile razne imitacije naših općepoznatih i obilježenih tuljica

RIZ ABADIE (Riz dore)

moliemo naše p. n. mušterije, da paze točno na ime **Abadie**, koje se nastoji sa raznim drugim rječima nadopuniti. Mi opominjemo prije kupovine na lošu imitaciju, jer ćemo protiv imitacija sa svim sudskim sredstvima postupati.

DRUŠTVO „PAPIR ABADIE“

Za bolestne na želudcu!

Svima, koji prehodom ili prenartanjem želudca, užitkom slabe, neprovabljive, prehodne ili pretople hrane, te neumjerenošću dobitju želudaci katar, greče, bolove, težku probavu i sluz, preporučamo dobar domaći izkušani lek:

„Hubert Ullrich'scher Kräuterwein!“

Ovo bijelito vino je sok dobrih i zdravih biljaka, preparirano sa izvrsnim vinom, te jača i oživljava probavni sustav, odstranjuje neprovabu, a pomaže pravljenje zdrave krvi. Upotrebom ovoga vina u zgodno doba odstranjuju se želudaci bolesti u zameku. Simptoni kao: glavobolja, štucavica, ljetina, nadutost, sluz, bljuvanje, šteće pravne želudaci bolesti, nako nekoliko dana lečenja nestaju.

ZATVOR i njegova zeljolje: amalaksene, kolika, kucavica srača, beszanac, kao što i zgranične kruške, džigarcama, hemoroidi, često se ističe brzo sa DR. ULLRICHOVIM bijeljivim vinskim lekom, tako i suho belo lico, slabokrvnost, ostabiljenje, koji su posljedica zle probave, slabe krvi i neurednosti u dižerici. Pomaže kod slabog apetita, nervozne uzbudljivosti, nerazpoložanja, glavobolje i beszanac.

Bijelito vino podaje oslabljenu telu novu snagu.

Bijelito vino podaje apetit, pomaže probavu i hranivost, kao što i promjene životnog stofa. — Uskoruje pravljjenje krvi, umiruje živec i podaje veselje za život. Dokazuju mnoga priznanja i zahvalna pisma.

Hubert Ullrich'scher Kräuterwein može se dobiti u bocačima po K 3 — i K 4 — u Hrvatskoj Šibeniku, Skradinu, Zadru, Drnišu, Tisenu, Biogradu na moru, Benkovcu, Kninu, Vrliku, Sinju, Kaštel Starom, Spjelu, te u cijeloj Austro-Ugarskoj.

Također razslijđujte lijekure u Šibenku i više boca „Kräuterwein“ po originalnoj ceni na sva mjesto Austro-Ugarske.

Cuvajte se patvorenja!

Zahtjevajte izričito:

„Hubert Ullrich'scher Kräuterwein!“

Moja bijelito vino nije nikada tajno: Njegova sastojina jest: Malaga 450, Vinška Žesta 100, Gilser 100, Crveno vino 240, Sok od jagoda 150, Sok od trešnja 30, Koromač, unis, helenos, amerikansko, englesko i kaluarsko korjenje po 10, pomiješano sve skupa.

Sirite „Hrvatsku Rieč“!

HRVATSKA VERESIJSKA BANKA

PODRUŽNICA ŠIBENIK

Centralna DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU
DIONIČKA GLAVNICA 2,000.000 K
PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTO KURENTU
I ČEK PROMETU; ESKOMPUJE MJENICE, OBAVLJA
INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA V JEDNINE, DE
VIZE SE PREUZIMLJU NAJKULANTNije, IZPLATE NA
SVM MJESTITU TÜ I NOZEMSTVU OBAVLJAJU SE
BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE.

MJENJAĆNICA

KUPUJE I PRODAJE, DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERET
NICE, ZALOZNICE, SRECKE, VALUTE, KUPONE,
PRODAJA SREČAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE,
OSJEGURANJE PROTIV GUBITKA ŽRIEBANJA, REV
IŽA SREČAKA I VREDNOSTNIH PAPIRA BEZPLAT
NO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA.

TVORNICA PAPIRNATIH VREČICA ANTE ZORIĆ - ŠIBENIK - (DALMACIJA).

Tvornica je uredjena sa svim potrebnim strojevima
Izrađuje vrećice u svim veličinama i u svim bojama.
Ovo je prvo i jedino domaće poduzeće ove vrste.
Ciene su vrlo umjerene, te domaći potrošači ne će
imati razloga, da pored domaćeg poduzeća služe
se izvana.

— NARUČBE SE IZVRŠUJU VRLO BRZO I TOČNO. —

LJEPOTA I UMILJATO LICE postizava se kroz uporabu
AACHENER - THERMALOVOG SAPUNA
koji je ujedno najbolje sredstvo za očuvanje proti kožnoj bolesti

Dobiva se samo kod braće M. V. ŠKUBANJA — SIBENIK (Dalmacija).

Cijena jest za komade od 1-e vrsti K 2·40
" " " " " 1·60

Cijena jest za komade od III-e vrsti K 1·40
IV-e " " .80

POSLE UPORABE